

Some issues for further improvement of the internal affairs system

Farkhod DZHURAEV¹

Academy of the Ministry of Internal Affairs of the Republic of Uzbekistan

ARTICLE INFO

Article history:

Received January 2021

Received in revised form

15 January 2021

Accepted 20 February 2021

Available online

7 March 2021

ABSTRACT

The article provides feedback on the system of law enforcement agencies, their main tasks, ongoing reforms, an effective rating system for the activities of law enforcement agencies, problems and shortcomings in the system.

2181-1415/© 2021 in Science LLC.

This is an open access article under the Attribution 4.0 International (CC BY 4.0) license (<https://creativecommons.org/licenses/by/4.0/deed.ru>)

Keywords:

Organs of internal affairs
System
Reform
Prevention
Rating
Militia
Police.

Ички ишлар органлари тизимини янада такомиллаштиришнинг айрим масалалари

АННОТАЦИЯ

Мақолада ички ишлар органлари тизими, уларнинг асосий вазифалари, амалга оширилаётган ислоҳотлар, ички ишлар органлари фаолиятини рейтинг орқали баҳолашнинг таъсирчан тизими, тизимда мавжуд муаммо ва камчиликлар бўйича мулоҳазалар билдирилган.

Калит сўзлар:

Ички ишлар органлари
Тизим,
Ислоҳот
Профилактика
Рейтинг орқали баҳолаш
Милиция
Полиция

¹Independent applicant, Academy of the Ministry of Internal Affairs of the Republic of Uzbekistan, Tashkent, Uzbekistan

Некоторые вопросы дальнейшего совершенствования системы органов внутренних дел

АННОТАЦИЯ

Ключевые слова:

Органы внутренних дел
Система
Реформа
Профилактика
Рейтинг
Милиция
Полиция

В статье даются отзывы о системе правоохранительных органов, их основных задачах, проводимых реформах, эффективной системе рейтинга деятельности правоохранительных органов, проблемах и недостатках в системе.

Үтган қисқа давр ичидә ички ишлар тизими ва унинг фаолиятини тубдан яхшилаш, янгилаш борасида кенг қўламли ислоҳотлар амалга оширилди. Қабул қилинган норматив-хуқуқий ҳужжатларнинг таҳдилига таяниб, шунингдек, ички ишлар органлари фаолиятига янги тартиблар ва механизmlарнинг жорий этилганлигини инобатга олган ҳолда айтиш мумкинки, тизимдаги ислоҳотларнинг биринчи босқичи якунланди. Ушбу босқич якунларини сарҳисоб қиласар эканмиз, соҳада дастлабки самаралар кузатилаётганлигини қайд этиш жоиз. Жиноятчиликка қарши курашиш ва хуқуқбузарликлар профилактикаси соҳасида салмоқли натижаларга эришилди.

Шу билан бирга, ички ишлар органлари фаолияти билан боғлиқ аҳолини безовта қилаётган кўпгина муаммо ва камчиликлар ҳам ўз ечимини кутиб турибди. Бу ўринда қўлга киритилган дастлабки ютуқлар билан кифояланиб қолмасдан, ҳали тизимни ислоҳ қилиш бўйича амалга ошириладиган ишлар ниҳоятда кўп эканлигини эътиборга олган ҳолда олиб борилаётган ислоҳотларни жадаллаштишимиз, уларнинг самардорлигини янада оширишимиз зарур.

Таҳдиллар шуни кўрсатмоқдаки, ҳозирги кунда ички ишлар органларининг асосий вазифалари фуқароларнинг хуқуқлари, эркинликлари ва қонуний манфаатларини, жисмоний ва юридик шахсларнинг мулкини, конституциявий тузумни ҳимоя қилишдан, қонун устуворлигини, шахс, жамият ва давлатнинг хавфсизлигини таъминлашдан, шунингдек хуқуқбузарликларнинг олдини олиш ва профилактикасидан иборат бўлгани ҳолда мазкур вазифаларни бевосита бажармайдиган штат бирликлари сони ортиб кетган.

Шу боис ички ишлар органлари тизими ва структурасини такомиллаштириш билан боғлиқ асосий муаммолардан бири асосий вазифа ва функцияларни аниқ ва оптималь тақсимлаш ҳисобланади.

Фикримизча, бу борада қўйидаги масалаларни ҳал этиш лозим:

Биринчидан, тизимда ходимларнинг иш фаолиятини эски «қолип»лар асосида ташкил этишга бутунлай барҳам бериб, уларнинг хизмат бурчини ҳалқ манфаатларига хизмат қилиш тамойили асосида бажаришини амалда тўлиқ таъминлаш зарур.

Маълумки, тизимда тартиб-интизом ва масъулиятнинг бўшаштириб юборилиши, фаолиятнинг замон талаблари асосида ташкил этилмаслиги, хизмат вазифасига лоқайдлик ва бепарволик билан муносабатда бўлиш қаби ҳолатлар жиноятчиликка қарши кураш ва хуқуқбузарликлар профилактикаси фаолиятидаги умумий натижадорликка салбий таъсир кўрсатади.

Бу хусусда Ўзбекистон Республикаси Президенти Шавкат Мирзиёев раислигига 2017 йил 9 февраль куни ўтказилган ички ишлар органлари фаолияти, тизимда мавжуд муаммо ва камчиликлар, истиқболдаги вазифаларга бағишиланган видеоселектор йиғилишида ниҳоятда тўғри таъкидланган эди:

– инсон манфаатлари билан боғлиқ масалаларни кечиктирмасдан ҳал қилиш лозим бўлган ҳозирги кунда эскича фикрлаш, ишни эски «қолип»лар асосида ташкил қилиш, ўз бурчини әлга хизмат тамойилига асосланиб эмас, балки шахсий манфаатлардан келиб чиққан ҳолда бажариш каби амалиётлар давом этмоқда;

– ички ишлар органлари шундай ишлаши керакки, токи ҳалқ давлатдан рози бўлсин. Лекин айрим жойларда уларнинг фаолияти одамлар эътиrozига сабаб бўлмоқда;

– танқидий таҳлил, қатъий тартиб-интизом ва шахсий жавобгарлик ҳар бир раҳбар фаолиятининг кундалик қоидаси бўлиб қолиши, муаммоларни кабинетда ўтириб эмас, балки ҳалқ орасида юриб аниқлашга ва уларнинг ечимини топишга қаратиш, якуний натижа учун раҳбарларнинг шахсий жавобгарлигини ошириш, фуқаролар мурожаатларини қисқа муддатларда ҳал қилиш, ишда аниқ тартиб ва қатъий интизом ўрнатиш, соҳани малакали кадрлар билан таъминлаш, ишдаги ҳар қандай салбий ҳолатларнинг олдини олиш ва бундай иллатлар илдизини қуритиш – ички ишлар органларининг устувор вазифаси ҳисобланади;

– мурожаатлар билан ишлаш тизимини тубдан такомиллаштириш энг долзарб вазифалардан биридир. Шу боис фуқаролар билан муносабатларни тубдан қайта кўриб чиқиши, одамлар билан доимий мулоқотни йўлга қўйиш, ҳалқ билан ҳамнафас бўлиб яшаш ва инсон манфаатларидан келиб чиқиб ишлаш лозим[1].

Шунинг учун маҳаллама-маҳалла, уйма-уй юриб, одамларнинг ҳаётий муаммоларини бевосита ўрганиш ва уларни қонуний асосда ҳал қилинишига амалий ёрдам кўрсатиш ишларини тизимли равишда амалга ошириш – ҳалқпарвар ички ишлар тизимини яратиш борасидаги асосий талаблардан ҳисобланади.

«Ишга янгича ёндашиш, оддий одамларнинг дарди ва ташвиши билан яшаш, фидойилик ва жонқуярлик кўрсатиш ижро ҳокимиятининг барча бўғиндаги раҳбар ва мутасаддилари фаолиятининг асосий мезонига айланиши зарур». «...Ўз зиммасидаги вазифаларни бажариш, зарур натижага эришишни таъминламагани учун турли бўғиндаги раҳбарларни алмаштириш, замонавий билим ва малакага эга бўлган, Ватанга садоқатли, фидойи ёшларга масъулиятли лавозимларни ишониб топширишни бугун ҳаётнинг ўзи тақозо этмоқда»[2]. Демак, бу йўналишда ишлар давом этади.

Иккинчидан, ички ишлар органлари фаолиятини рейтинг орқали баҳолашнинг таъсиричан тизимини жорий қилиш зарур.

Хўш, бундан кутилган мақсад нима?

Ўзбекистон Республикаси Президенти Шавкат Мирзиёев раислигига 2017 йил 9 февраль куни ўтказилган ички ишлар органлари фаолияти, тизимда мавжуд муаммо ва камчиликлар, истиқболдаги вазифаларга бағишиланган видеоселектор йиғилишида ички ишлар бўлимлари фаолиятини рейтинг орқали баҳолаш тизимини жорий этиш бўйича ҳам тавсиялар берилган эди[3].

Жиноятчиликка қарши курашиш, хусусан, жиноятларни аниқлаш ишлари самарадорлигига салбий таъсири кўрсатаётган ва ҳуқуқбузарларнинг жиноий фаолиятини давом эттиришига шароит яратадиган асосий омиллардан бири – жиноятчиликка доир статистик кўрсаткичларнинг ўсишини сунъий равишда тўхтатиб туриш

(содир этилган жиноятларни аниқламаслик, рўйхатга олмаслик) ҳисобланади. Бундай салбий ҳолатларга барҳам бериш бўйича таъсирчан чораларни қўриш, хусусан, жиноятчилик кўрсаткичларига доир статистик ҳисботларни юритишда ички ишлар органлари ташаббуси билан аниқланган жиноятларни алоҳида кўрсатиш ҳамда бундай жиноятлар аниқланишининг ортиб боришига ижобий баҳо бериш ва рағбатлантиришга қаратилган янгича иш услубини амалиётга татбиқ этиш мақсадга мувофиқ.

Давлатимиз раҳбари таъкидлаганидек, «...рақамлар кетидан қувиш амалиётидан воз кечиш лозим. Қоғозда юзлаб масалаларни ҳал қилгандан кўра, амалда бир нечта муаммони ҳал қилиб берсангиз, одамлар сизлардан рози бўлади.

Энг муҳими, ҳаётдаги ўзгаришларни халқимиз билиши, давлат ҳокимияти тизимида ҳақиқатда ҳам ўз вакили борлигини сезиши керак. Бўлмаса, барча ишларимиз, тадбирларимиз зое кетади»[4]. Айни пайтда рейтинг тизими кимнинг қандай ишлаётганлигини, иқтидори нималарга қодирлигини, касбий маҳоратини кўрсатади.

Учинчидан, хуқукбузарликлар профилактикаси ва жиноятчиликка қарши курашиш фаолиятини амалга оширишда аҳоли, фуқароларнинг ўзини ўзи бошқариш органлари ва фуқаролик жамиятининг бошқа институтлари билан яқин ҳамкорликни ривожлантириш керак.

«Маҳалла жамиятимиздаги адолат тамойилларининг кўзгусига айланиши керак. Бу ер одамлар келиб фикрини, таклифини, дардини айтадиган, муаммосига ечим топадиган жой бўлиши лозим. Маҳалла раиси ва профилактика инспектори ҳудуддаги ҳар бир оиласининг аҳволидан хабардор бўлиши, ким нима билан машғул – ҳаммасини билиши даркор. Ушбу тизимда амалга оширилаётган ислоҳотлардан кўзланган асосий мақсад маҳаллани кечаю кундуз одамларнинг аҳволидан хабардор бўладиган масканга айлантиришдир»[5].

Тўртинчидан, ички ишлар органлари тизимидағи ўта марказлашган бошқарувдан босқичма-босқич воз кечиш лозим.

«Давлат бошқарувини ҳаддан ташқари марказлашти-ришданвоз кечиш зарур. Бунинг учун кўпгина ваколатларни марказий давлат органларидан ҳудудий органларга ўтказиш керак»[6].

«Давлат хизматларини бевосита қуий бўғинларда кўрсатиш, маҳаллий ҳокимият идоралари учун молиявий ва бошқа имкониятларни кенгайтириш зарур. Бу борада мавжуд тартиб-таомилларни оптималлаштириш ва соддалаштириш, бошқарувнинг инновацион шаклларини жорий этиш лозим»[7].

Президентимиз таъбири билан айтганда, «ҳозирги кунда энг катта масала, бу – ички ишлар тизимининг қуий бўғинини мустаҳкамлашдан иборат»[8].

«Ҳозирги кунда ички ишлар органлари идораларининг ўта марказлашган ҳолда жойлашуви уларнинг ўз вазифаларини самарали ҳал қилиш имконини бермаяпти.

Бу, бир томондан, жиноятчиликка қарши курашиш самараדורлиги пасайишига олиб келаётган бўлса, бошқа томондан, аҳолига ўз муаммосини ҳал қилишда нокурайлик туғдирмоқда.

Биз ички ишлар органлари ходимларини халққа янада яқинроқ қилиш мақсадида ходимларнинг асосий қисми бевосита жойларда, керак бўлса, ҳар бир сектор ҳудудида хизмат олиб боришини таъминлашимиз керак»[9].

Ҳозирги кунда бундай тизимни синовдан ўтказиш ишлари бошланган. Жумладан, Самарқанд шаҳри ва Ургут тумани ички ишлар органлари тузилмаси ҳамда куч ва

воситаларининг тақсимланиши тубдан қайта кўриб чиқилиб, мавжуд хизматларнинг фаолиятини жойларда мақсадли ташкил этиш ҳамда уни самарали мувофиқлаштириш ишлари тажриба тариқасида амалга оширилмоқда.

Бешинчидан, ҳуқуқбузарликлар профилактикаси ва жиноятчиликка қарши курash борасида жамоатчилик тузилмаларининг фаолияти самарадорлигини ошириш мұхим.

АҚШ, Истроил каби ривожланган давлатларнинг илғор тажрибаларини чукур үрганган ҳолда, қўни-қўшнилар мулкларининг дахлсизлигини таъминлаш, оиласый-маиший муаммоларига барҳам бериш ва ўзи яшаётган жойда хавфсиз ҳудуд барпо этилишида ҳисса қўшиш бўйича ички ишлар органлари билан ҳамкорлик қилиш ва зарур хабарларни бериш билан шуғулланувчи «Огоҳ қўшни» жамоатчилик тузилмасини ташкил этиш, ҳар бир маҳаллада юзга яқин бундай жамоатчилик тузилмаси фаолиятини йўлга қўйиш таклиф этилади.

Олтинчидан, жиноятчиликка, айниқса, диний экстремизм, терроризм таҳдидларига қарши «жаҳолатга қарши – маърифат» шиори остида самарали курашиш зарур. Бунда ички ишлар органлари ходимларининг шахсий касбий маҳоратини янада ривожлантириш мұхим аҳамиятг эга. Бинобарин, Ҳаракатлар стратегиясида ҳам суд, ҳуқуқни муҳофаза қилувчи ва назорат органларида белгиланган вазифаларни амалга оширишга қодир бўлган ходимларни танлаш ва тайёрлашга қаратилган устувор вазифалар белгиланди[10]. Бунда айниқса, ички ишлар органлари ходимларининг шахсий қидирув бўйича олиб борилаётган фаолиятини янада тақомиллаштириш мұхим аҳамиятга эга[11].

«...ҳозирги кунда дунё миқёсида бешафқат рақобат, қарама-қаршилик ва зиддиятлар тобора кескин тус олмоқда.

Диний экстремизм, терроризм, гиёхвандлик, одам савдоси, ноқонуний миграция, «оммавий маданият» каби хавф-хатарлар кучайиб, одамзод асрлар давомида амал қилиб келган эътиқодлар, оиласый қадриятларга путур етказмоқда»[12].

«Дунёда терроризм таҳдидлари, айниқса, сўнгги йилларда кучайиб бораётгани уларга қарши, асосан, куч ишлатиш йўли билан курашиш усули ўзини оқламаётганидан далолат беради. Бу борада кўп ҳолларда таҳдидларни келтириб чиқараётган асосий сабаблар билан эмас, балки уларнинг оқибатларига қарши курашиш билангина чекланиб қолинмоқда»[13]. Ҳалқаро терроризм ва экстремизмнинг илдизини бошқа омиллар билан бирга, жаҳолат ва муросасизлик ташкил этади.

Шу муносабат билан одамлар, биринчи навбатда, ёшларнинг онгу тафаккурини маърифат асосида шакллантириш ва тарбиялаш, бутун жаҳон жамоатчилигига ислом динининг асл инсонпарварлик мөхиятини етказиш энг мұхим вазифа ҳисобланади.

Ислом дини бизни эзгулик ва тинчликка, асл инсоний фазилатларни асраб-авайлашга даъват этади. Ислом маърифати тўғрисидаги таълимотни кенг ёйиш мақсадида Самарқанд шаҳрида Имом Бухорий номидаги Ҳалқаро илмий-тадқиқот маркази ва Тошкентда Ислом цивилизацияси маркази ташкил этилмоқда.

Еттинчидан, терроризм, диний экстремизм, трансмиллий жиноятчилик ва наркотрафик таҳдидларига қарши самарали курашиш бўйича минтақавий ҳамкорликни кучайтириш лозим.

Мамлакатимиз ташқи сиёсатида Марказий Осиё минтақасига устувор аҳамият қаратилмоқда. Чунки Марказий Осиёнинг қоқ марказида жойлашган Ўзбекистон ушбу минтақа барқарорлик, изчил тараққиёт ва яхши қўшничилик ҳудудига айланишидан

бевосита манфаатдор. «Тинч-осойишта, иқтисодий жиҳатдан тараққий этган Марказий Осиё – биз интиладиган энг муҳим мақсад ва асосий вазифадир»[14].

Сўнгги бир йил давомида ўзаро мулоқот, амалий ҳамкорлик ва яхши кўшничиликни мустаҳкамлаш бўйича оқилона муроса асосида амалга оширилган саъй-ҳаракатлар туфайли Марказий Осиё минтақасида сиёсий ишонч даражаси сезиларли даражада ошди. Кўплаб масалалар бўйича принципиал жиҳатдан муҳим ечимлар топишга эришилди.

«Марказий Осиёда барқарорлик ва изчил тараққиётни таъминлашнинг устувор йўналиши – экстремистик ғояларга қарши қатъий курашишдан иборатdir. Кўпинча ҳаётга энди қадам қўяётган ёшлар унинг таъсирига тушиб қолмоқда.

Марказий Осиё – аҳолининг ёши бўйича энг «ёш» минтақалардан биридир: бу ерда аҳолининг қарийб 60 фоизини ёшлар ташкил этади ва бу дунё бўйича ўртacha кўрсаткичдан анча юқоридир»[15].

Шу боис Президентимиз Бирлашган Миллатлар Ташкилоти Бош Ассамблеясининг 2017 йилда Нью-Йорқда бўлиб ўтган сессиясида Ёшлар хукуқлари тўғрисидаги халқаро конвенцияни ишлаб чиқиши ҳамда «Маърифат ва диний бағрикенглик» деб номланган маҳсус резолюцияни қабул қилиш ташабbusi билан чиқди. Ушбу ташабbusларни Марказий Осиёнинг барча мамлакатлари қўллаб-куватлагани ёшлар ўртасида радикал қарашлар тарқалишининг олдини олиш, тўғри йўлдан адашганларни ижтимоий реабилитация қилиш ва уларни соғлом ҳаётга қайтаришга тайёрлигимизнинг амалдаги яққол ифодасидир.

Айни пайтда минтақанинг барча мамлакатлари терроризм, диний экстремизм, трансмиллий жиноятчилик ва наркотрафик таҳдидларига дуч келмоқда. «Ушбу таҳдидларга қарши самарали курашишни фақат биргалиқда, минтақа мамлакатлари ўртасидаги амалий ҳамкорлик механизmlари доирасида таъминлаш мумкин. Хавфсизликка таҳдидларни «ўзиники ва ўзгаларники», деб ажратишдан воз кечиш, «яхлит хавфсизлик» тамойилига амалда риоя қилиш зарур, деган қатъий фикрдамиз»[16].

Саккизинчидан, ички ишлар органларининг фаолиятини босқичма-босқич полиция тизимига ўтказиш.

«Полиция» сўзи (лот. *politia*) «фуқаролик маъмурияти», (грек. *polis*) «шаҳар» деган маъноларни англатади. Ҳозирги кунда АҚШ, Германия, Япония, Хитой, Россия, Франция ва бошқа қатор давлатларда ички ишлар органлари полиция тизимида фаолият юритиб келмоқда.

Полиция тизими қуйидаги жиҳатлари билан милиция тизимидан фарқ қиласи:

– полициянинг ваколат доираси анча кенг. Жамоат тартибини сақлаш ва жамоат хавфсизлигини таъминлаш, жиноятчиликка қарши курашиш, ҳукуқбузарликлар профилактикаси ва бошқа асосий вазифалар билан бир қаторда, коммуникация ва сервис хизматларини кўрсатиш, фуқаролар ишончини қозониш ва улар билан яқин ҳамкорлик қилиш, жамоат тузилмалари фаолиятига кўмаклашиш кабилар ҳам полициянинг муҳим вазифалари ҳисобланади. Жамоатчилик билан мустаҳкам алоқа ўрнатилганлиги полициянинг жамоатчилик назоратида бўлишини таъминлайди;

– полиция тизими милиция тизимида замонавий кўринишга эга бўлиб, давлатларда унинг марказлашган (вертикал – Италия, Испания, Озарбайжон, Қозоғистон, Россия ва ҳ.к.), номарказлашган (новертикал – АҚШ, Канада, Швейцария, Австралия ва ҳ.к.) ва интеграциявий (аралаш – Австрия, Буюк Британия, Япония) тизими амалда фаолият кўрсатади;

– коррупция ҳолатларини келтириб чиқаришга имкон берадиган қўпгина вазифалар (автотранспорт воситасига давлат рақамини бериш, ов қуролини сақлашга рұхсатнома бериш ва ҳ.к.) полиция тизимида ходимлар томонидан эмас, балки замонавий компьютер технологиялари ва дастурий таъминотлари орқали амалга оширилади;

– полиция тизимида хизматга қабул қилинадиган ходимларга қўйиладиган талаблар анча юқори. Номзодлар маҳсус текширувлардан ўтказилади ва уларнинг ички ишлар органларида хизмат ўташи бўйича қобилиятлари ҳар хил вазиятларда текшириб қўрилади. Айрим давлатларда номзодларнинг тасдиқланган сценарийлар асосида 500 тагача вазиятлар бўйича қарорлар қабул қилиш маҳоратлари (турли вазиятларда ўзини тутиши, хизмат вазифалари бўйича қандай ҳаракатлар бажариш мумкин ёки мумкин эмаслиги бўйича амалий қўнималари) синовдан ўтказилади;

– полиция тизимида ходимларнинг ваколат доираси анча кенг. Масалан, полиция патруллик нарядлари транспорт воситалари ҳайдовчиларига нисбатан йўл ҳаракати қоидаларини бузганлиги учун маъмурий баённомалар расмийлаштириши, гумон қилинувчи шахсларнинг ҳужжатларини текшириши, шубҳали буюмларни мусодара қилиши ва бошқа ваколатларни амалга ошириши мумкин;

– полиция тизимида департаментлар, маҳсус тайёргарлиқдан ўтган ҳолда танланган, замонавий маҳсус техник воситалар ва ўқотар қуроллар билан жиҳозланган патрулларнинг фаолияти самарали йўлга қўйилган.

Бир сўз билан айтганда, қўпчилик мутахассислар полиция тизими деганда замонавий стандартлар жорий этилган ички ишлар органлари тизимини тушунишади.

Ҳозирги кунда мамлакатимиз қонунчилиги ва ҳуқуқни қўллаш амалиётида «милиция» тушунчasi муомаладан чиқарилган. Шу боис амалга оширилган ислоҳотлар натижасида полиция тизимининг деярли барча хусусиятлари жорий этилганлигини, «полиция» халқаро миқёсда умумэътироф этилган тушунча эканлигини инобатга олиб, ички ишлар органларини «полиция» деб номлаш мақсадга мувофиқ, деб ҳисоблаймиз.

Қайд этиш жоизки, «милиция» тушунчasi фуқароларнинг тасавvuрида қўпроқ мажбурловчи механизм, эътиrozларга сабаб бўлувчи тизим сифатида салбий фикр пайдо қиласарди. «Полиция» тушунчasi эса ўзининг замонавийлиги ва ҳозирги кун талабларига тўлиқ жавоб бериши билан аҳоли онгида ижобий таассурот уйғотади. Бу эса, ўз навбатида, фуқароларнинг ишончи ва меҳрини қозонган, халқпарвар ички ишлар тизими яратилишида салмоқли ҳисса қўшади.

«Олдимизга қўйган юксак мақсад ва режаларимизни реал натижага айлантириш учун ҳаммамиз бор куч ва билимимизни аямасдан, фидокорона ва вижданан меҳнат қилишимиз, ташаббус кўрсатиб ишлашимиз зарур.

Шунинг учун ҳам келгуси икки йил бизнинг фаолиятимизда фавқулодда сафарбарликни талаб этадиган давр бўлади ва бу вазифани барчамиз сидқидилдан бажаришни таъминлашимиз, албатта, лозим. Халқимиз биздан шуни кутяпти»[17].

Фойдаланилган адабиётлар рўйхати:

1. Инсон манфаатларини таъминлаш учун, аввало, унинг ҳуқуқ ва эркинликлари, осуда ва фаровон ҳёти ҳимоя қилинмоғи керак // Халқ сўзи. – 2017. – 10 фев.

2. Шавкат Мирзиёев: биз ўз олдимизга қўйган, эл-юртимиз кутаётган натижаларга ҳали тўла эриша олганимиз йўқ // Халқ сўзи. – 2017. – 29 нояб.

3. Инсон манфаатларини таъминлаш учун аввало унинг ҳуқуқ ва эркинликлари, осуда ва фаровон ҳаёти ҳимоя қилинмоғи керак // Халқ сўзи. – 2017. – 10 фев.

4. Ўзбекистон Республикаси Президенти Шавкат Мирзиёевнинг Олий Мажлисга Му рожаатномаси // Халқ сўзи. – 2017. – 23 дек.

5. Одамлар яхши яшаши учун зарур шароитлар яратиш – барча раҳбарларнинг асосий вазифасидир // Халқ сўзи. – 2017. – 28 фев.

6. Ўзбекистон Республикаси Президенти Шавкат Мирзиёевнинг Олий Мажлисга Му рожаатномаси // Халқ сўзи. – 2017. – 23 дек.

7. Ўша манба.

8. Одамларнинг бунёдкорона меҳнатини қадрлаб, уларга муносиб турмуш шароити яратиш – энг муҳим вазифамизdir // Халқ сўзи. – 2017. – 18 нояб.

9. Ўзбекистон Республикаси Президенти Шавкат Мирзиёевнинг халқ депутатлари Самарқанд вилояти Кенгашининг навбатдан ташқари сессиясидаги нутқи // Халқ сўзи. – 2017. – 10 нояб.

10. Ўзбекистон Республикаси Президентининг 2017 йил 7 февралдаги “Ўзбекистон Республикасини янада ривожлантириш бўйича Ҳаракатлар стратегияси тўғрисида” ПФ-4947-сонли Фармони // <https://lex.uz/docs/3107036>.

11. Ф.Э. Джураев. Ички ишлар органлари ходимларининг тезкор-қидирув фаолиятида шахсий қидирувнинг моҳияти, мақсади, вазифалари // ИИВ Академиясининг ахборотномаси. 2020 й., 3 (46). – Б. 129-135.

12. Жисмоний ва маънавий етук ёшлар – эзгу мақсадларимизга етишда таянчимиз ва суюнчимиздир. Президент Шавкат Мирзиёевнинг «Камолот» ёшлар ижтимоий ҳаракатининг IV қурултойидаги нутқи // Халқ сўзи. – 2017. – 1 июль.

13. Ўзбекистон Республикаси Президенти Шавкат Мирзиёевнинг Бирлашган Миллатлар Ташкилоти Бош Ассамблеясининг 72-сессиясидаги нутқи // Халқ сўзи. – 2017. – 20 сент.

14. Ўзбекистон Республикаси Президенти Шавкат Мирзиёевнинг Бирлашган Миллатлар Ташкилоти Бош Ассамблеясининг 72-сессиясидаги нутқи // Халқ сўзи. – 2017. – 20 сент.

15. Ўзбекистон Республикаси Президенти Шавкат Мирзиёевнинг Самарқанд шаҳрида ўтган «Марказий Осиё: ягона тарих ва умумий келажак, барқарор ривожланиш ва тараққиёт йўлидаги ҳамкорлик» мавзусидаги халқаро конференцияда сўзлаган нутқи // Халқ сўзи. – 2017. – 11 нояб.

16. Ўзбекистон Республикаси Президенти Шавкат Мирзиёевнинг Самарқанд шаҳрида ўтган «Марказий Осиё: ягона тарих ва умумий келажак, барқарор ривожланиш ва тараққиёт йўлидаги ҳамкорлик» мавзусидаги халқаро конференцияда сўзлаган нутқи // Халқ сўзи. – 2017. – 11 нояб.

17. Ўзбекистон Президенти Шавкат Мирзиёевнинг Ўзбекистон Республикаси мустақиллигининг йигирма олти йиллигига бағишлиланган тантанали маросимдаги нутқи // Халқ сўзи. – 2017. – 1 сент.